

ÖĞRETMEN ADAYLARININ LİSANSÜSTÜ EĞİTİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİ: MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ (*)

Bünyamin SARIKAYA (**)

Öz

Bilgi çağının yaşandığı, bilim ve teknolojinin hızla gelişmeye devam ettiği çağımızda araştıran, sorgulayan, eleştirel ve yaratıcı düşünen, bilgiyi üreten analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerilerini kullanabilen bireylere veya öğretmenlere duyulan ihtiyaç her geçen gün fazlasıyla artmaktadır. Bu bağlamda çalışmada öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik düşüncelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada evren “Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe, Sınıf, Okul Öncesi, İlköğretim Matematik ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümlerinde 2017-2018 güz yarıyılında öğrenim gören öğrenciler”, örneklem ise “aynı bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğrencileri”dir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen likert tipi “Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Düşünceleri Anketi” kullanılmıştır. Verilerin analizi aşamasında frekans ve yüzdelik değerler tablo-laştırılarak bulgular elde edilmiştir. Çalışma sonucunda dikkat çekilen bazı önemli sonuçlar; öğretmen adaylarının çok az kısmının lisansüstü eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu, öğretmen adaylarının büyük kısmının lisansüstü eğitim yapmayı planladıkları ve yine öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun lisansüstü eğitime başlama ve bitirmede aile faktörünün önemli olduğunu belirttikleri yönündedir. Bu sonuçlar temel alınarak lisansüstü eğitim konusunda öğretmen adaylarının bilgilendirilmesine yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Eğitim, Muş Alparslan Üniversitesi, Öğretmen Adayları, Düşünce.

Teacher Candidates' Views on Graduate Education: An Example from Muş Alparslan University

Abstract

The demand for individuals or teachers who are able to use high-level thinking skills such as research, inquiry, critical and creative thinking, knowledge-producing analysis, synthesis and evaluation is growing day by day in this age of information where science and technology continue to develop rapidly. In this context, the aim of this study is

*) Bu çalışma 28 Nisan-01 Mayıs 2018 tarihinde Alanya’da düzenlenen “III. INES Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi”nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**) Dr. Öğretim Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8393-7127>.

to determine the views of teacher candidates on graduate education. In line with this purpose, convenience sampling method was conducted. The sample of the study consists of 291 senior students who study at the departments of Preschool Teaching, Primary School Teaching, Elementary School Mathematics Teaching, Social Sciences Teaching and Turkish Teaching at Faculty of Education of Muş Alparslan University, and the population of the study consists of senior students who study at the same departments. A Likert -type survey Questionnaire for “Teacher Candidates' Views on Graduate Education” developed by the researcher was used as data collection tool. In the analysis of the data, frequency and percentage values were tabulated and findings were obtained. Some important results that are noteworthy in the study are; the majority of prospective teachers have enough knowledge about post-graduate education, most of the prospective teachers plan to do post-graduate education, and the majority of the prospective teachers have stated that the family factor is important in starting and finishing post-graduate education. On the basis of these conclusions, some suggestions were put forward to inform teacher candidates on the graduate education

Keywords: Graduate Education, Muş Alparslan University, Teacher Candidates, view.

Giriş

Çağımızda her alanda ilerlemeler yaşanmaktadır. İlerlemenin yaşandığı ve bireylerin kendilerini geliştirebilecekleri unsurlardan biri de alanlarında lisansüstü eğitim almaktır. Lisansüstü eğitim, herhangi bir bilgi alanında derinlemesine çalışarak uzmanlaşmaya başlanan, lisans eğitiminden daha üst seviyede bilgi ve beceriye sahip olan bireylerin yetiştiği programlardır (Köksalan, İlter ve Görmez, 2010).

Ülkemizde lisansüstü eğitimle ilgili yoğun tercih yapan birimlerden biri de öğretmenlik mesleğini sürdüren veya öğretmen adayı olan bireylerdir. Öğretmenlerin, lisans sonrasında da iş başında eğitimini sürdürmelerinde uzmanlaşma, kendi niteliğini yükseltme, eğitim alanındaki yenilikleri takip etme ve sınıf ortamında bunları uygulayabilme bakımından lisansüstü eğitimin önemi büyüktür (Alabaş, 2011). Türkiye’de eğitim alanında lisansüstü eğitim, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunundan önce, kurumdan kuruma farklı yöntemlerle uygulanmış, eski üniversite ve fakülteler bireysel ve informal bir programla yürütülen “asistanlık” yöntemine devam ederken, bazı üniversiteler de lisansüstü düzeydeki eğitimi formal programlara (örneğin, Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitim Fakültesi’nde olduğu gibi ayrı bir fakülteye bağlı olarak düzenlenen programlarla ya da Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde olduğu gibi lisans eğitimi veren bir fakültenin açtığı lisansüstü eğitim programlarıyla) bağlamışlardır (Turgut, 1987). 6.11.1981 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunundan önce ülkemizde yükseköğretim kademeleri yasal düzenleme açısından ilk defa 14.6.1973 tarihinde kabul edilen 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda görülmüş, 07.07.1973 tarih ve 14587 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 1750 sayılı Üniversiteler Kanununda ilk kez temel bilimler, lisans, yüksek lisans ve doktora kademelerine ayrılmış, 1982 sonrasında ise lisansüstü kademe kurumsal yapıya kavuşturulmuştur (Güven, 2010).

6 Ekim 1982 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan “Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği” ile lisansüstü öğretim esasları belirlenmiş, 1 Temmuz 1996 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan “Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği” ile de yasal düzenlemeler günümüze kadar gelmiştir.

Türkiye’de lisansüstü öğretim, lisans eğitiminden sonra başlayan yüksek lisansa, yüksek lisanstan sonra gelen doktora eğitimiyle sanat dallarında yapılan sanatta yeterlilik çalışması ve tıpta uzmanlıkla bunların gerektirdiği eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerinden oluşan eğitim olarak tanımlanabilir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Madde 2; Yükseköğretim Kanunu, madde 3). Ülkemizde, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğine göre, yüksek lisans düzeyinde öğrencinin tez hazırlarken bilimsel araştırma yaparak bilgiye erişme, var olan bilgiyi değerlendirme ve yorumlaması yeteneği kazanması amaçlanmaktadır (Madde, 9). Doktora düzeyine bakıldığında ise öğrencinin bağımsız araştırma yaparak hazırlayacağı tezin bilime yenilik getirmesi, yeni bir bilimsel yöntem geliştirmesi veya bilinen yeni bir alana uygulaması hedeflenir (Madde, 18). Doktora programının amacı aynı zamanda öğrenciyi bağımsız araştırma yapma, bilimsel olaylara geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazanmaktır (Madde, 18).

Öğretmen adayları lisansüstü eğitimi farklı sebeplerle tercih etmektedir. Kimi öğretmen adayları lisans eğitimleri bittiğinde bilinçli bir şekilde tercihlerini yaparken kimi adaylar da farklı kaygılardan dolayı bu yolu izlemektedir. Öğretmen adaylarına yönelik lisansüstü eğitim hakkında farklı üniversitelerde çalışmalar yapılmıştır. Şaşmaz Ören, Yılmaz ve Güçlü (2012) tarafından Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 430 öğretmen adayı ile yapılan çalışma, lisansüstü eğitim görmek isteyen öğretmen adaylarının bunun nedenini genellikle ‘alanında uzmanlaşmak’, ‘akademik kariyer yapmak’ ve ‘akademik personel olabilmek’ şeklinde belirttikleri; lisansüstü eğitim görmek istemeyen öğretmen adaylarının ise bunun nedenlerini ‘gelecek kaygısı’, ‘devlette kadro garantisi’ ve ‘atanma durumu’ gibi konularla ilişkilendirdiklerini ortaya koymuştur.

İlhan, Öner Sünkür ve Yılmaz (2012)’ın Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 558 ilköğretim öğretmen adayı ile yaptıkları çalışmada, ilköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimin işlevine yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir.

Aydemir ve Çam (2015)’ın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde öğrenim gören 10 lisansüstü öğrencisiyle yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin çoğunun lisansüstü eğitimi akademik kariyer için tercih ettikleri, kendi alanlarında yetkin ve etkili olmak, toplum içinde saygınlık kazanmak yönünde beklentilerinin oldukları tespit edilmiştir.

Dönmez, Aydoğdu, Sever ve Aypay (2012) tarafından Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 243 öğretmen adayı ile yapılan çalışma, öğretmen adaylarının çok yüksek olmasa da lisansüstü eğitime yönelik olumlu düşünceler taşıdıklarını ortaya koymuştur. Alan yazında da görüldüğü üzere öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik düşüncelerini inceleyen çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmanın

amacı ise öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik düşüncelerinin belirlenmesidir. Alan yazında yapılan çalışmalarda çoğunlukla temel amaçlar aynı olmuştur. Bu çalışmalarda öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimle ilgili temel düşünceleri saptanmıştır. Bu çalışmayı diğerlerinden ayıran temel noktalar; öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversitede lisansüstü eğitim hakkında yeterli bilgi alıp almadıkları, lisansüstü eğitimle ilgili aile faktörü hakkında ne düşündükleri, lisansüstü eğitimin yaratıcılıklarını nasıl etkilediğine yönelik temel düşünceleridir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki temel sorulara cevaplar aranmıştır:

- 1) Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik düşünceleri hangi yöndedir?
- 2) Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime başlamak ve lisans üstü eğitimi devam ettirmek bakımından aile faktörünün önemli olup olmadığına yönelik düşünceleri hangi yöndedir?
- 3) Öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinin lisansüstü eğitim için yeterliliği hakkındaki görüşleri hangi yöndedir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden *tarama deseni* kullanılmıştır. Tarama deseni, “bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalar” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013: 14)’dir. Bu çalışma öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerini belirleme amacını taşıyan betimsel nitelikte bir araştırmadır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada evren “Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe, Sınıf, Okul Öncesi, İlköğretim Matematik ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümlerinde 2017-2018 güz yarıyılında öğrenim gören öğrenciler”, örneklem ise “aynı bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğrencileri”dir. Örneklemin belirlenmesinde “Kolay ulaşılabilir durum örnekleme” kullanılmıştır. Bu yöntemde, araştırmacı kendine ulaşılması yakın durumu seçer. Bu nedenle, araştırmacı kendinin kolay ulaşabildiği üniversiteyi seçmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışmaya katılan bölüm ve öğrencilere ait bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Bölümler ve Öğrenci Sayıları

Bölüm	Öğrenci Sayısı
Sınıf Öğretmenliği	87
İlköğretim Matematik	42
Okul Öncesi Öğretmenliği	65
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	50
Türkçe Öğretmenliği	47
Toplam	291

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Düşünceleri Anketi” kullanılmıştır.

İlgili literatür tarandıktan sonra 24 maddeyi içeren soru havuzu oluşturulmuştur. Bu 24 soruluk anket, biri ölçme ve değerlendirme diğeri Türkçe eğitimi alanında uzman iki akademisyenin de görüşü alınarak Türkçe ve sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 134 son sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Bu uygulamadan sonra yapılan güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarında 5 madde anketten çıkarılmıştır. 19 sorudan oluşan anket, 291 öğretmen adayına uygulanmış ve alfa güvenilirlik kat sayısı 0.81 olarak bulunmuştur. Anket üzerinde yapılan faktör analizinde ise soruların tek boyutlu olduğu görülmüştür.

Verilerin Analizi

Anketten elde edilen veriler frekans ve yüzdelik ifadelerle tablolaştırılmıştır. Daha sonra bu tablo üzerinde yorum ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Bulgular

Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik düşüncelerinin belirlendiği bu çalışmadan elde edilen bulgular bu bölümde verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarına Lisansüstü Eğitim Hakkında Yöneltilen Sorular

	Evet		Kısmen		Hayır	
	F	%	f	%	f	%
1.Lisansüstü eğitim (yüksek lisans-doktora) hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?	20	6.87	210	72.16	61	20.96
2.Lisans eğitiminiz bittikten sonra lisansüstü eğitim yapmayı planlıyor musunuz?	270	92.78	5	1.71	16	5.49
3.Lisansüstü eğitimin hayata bakışımızı değiştireceğine inanıyor musunuz?	230	79.03	50	17.18	11	3.78
4.Lisansüstü eğitim almış bireylerin hayatta daha başarılı bireyler olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?	170	58.41	60	20.61	61	20.96
5.Lisansüstü eğitimin maddi açıdan daha rahat bir yaşam sürdürülmesi için yapıldığına katılıyor musunuz?	90	30.92	104	35.78	97	33.33
6.Lisansüstü eğitim yapmadan da bilgi birikimi anlamında gelişebileceği görüşüne katılıyor musunuz?	200	68.72	43	14.77	48	16.49
7.Öğretmenlerin MEB’de çalışmak istemediği için lisansüstü eğitim yapmayı istediklerine katılıyor musunuz?	173	59.45	8	2.74	110	37.80
8.Lisans eğitiminiz boyunca aldığınız eğitimin lisansüstü eğitim için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	35	12.02	48	16.49	208	71.47

9.Atandığımda MEB’de gelişemeyeceğim için lisansüstü eğitim yapmak istiyorum düşüncesine katılıyor musunuz?	168	57.73	69	23.71	54	18.55
10.Lisansüstü eğitim yapmaya karar verdiğinizde çevrenizdeki bireylerin size yeterli desteği vereceğine inanıyor musunuz?	108	37.11	150	51.54	33	11.34
11.Lisansüstü eğitim yapınca alanınızla ilgili ileri düzeyde bilgi sahibi olacağınıza inanıyor musunuz?	260	89.34	28	9.62	3	1.03
12.Lisansüstü eğitim yapınca alanınızla ilgili yeni öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olacağınıza inanıyor musunuz?	249	85.56	38	13.05	4	1.37
13.Lisansüstü eğitim yapmak için yabancı dilin büyük bir engel olduğuna katılıyor musunuz?	261	89.69	20	6.87	10	3.43
14.Lisansüstü eğitim yapmak için birilerinin referansına ihtiyaç duyulacağına inanıyor musunuz?	184	63.23	50	17.18	57	19.58
15.Aile faktörünün lisansüstü eğitime başlama ve bitirmede etkili olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?	226	77.66	29	9.96	36	12.37
16.Bütün öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapması gerektiğine inanıyor musunuz?	97	33.33	90	30.92	104	35.78
17.Lisansüstü eğitimin nitelikli bireyler yetiştirdiğine katılıyor musunuz?	193	66.32	61	20.96	37	12.71
18.Lisansüstü eğitimin özgüveninizi artıracığına inanıyor musunuz?	251	86.25	18	6.18	22	7.56
19.Lisansüstü eğitimin yaratıcılığınızı geliştireceğine inanıyor musunuz?	246	84.53	37	12.71	8	2.74

Öğretmen adaylarının %6.87’si lisansüstü eğitim (yüksek lisans-doktora) hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunu, %72.16’sı bu konuda kısmen bilgi sahibi olduğunu, %20.96’sı ise yeterli bilgiye sahip olmadığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %92.78’i lisans eğitimleri bittikten sonra lisansüstü eğitim yapmayı planladıklarını, %1.71’i kısmen planladığını, %5.49’u ise böyle bir planlarının olmadığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %79.03’ü lisansüstü eğitimin hayata bakışlarını değiştireceğine inandığını, %17,18’i buna kısmen inandığını, %3.78’i ise buna inanmadığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %58.41’i lisansüstü eğitim almış bireylerin hayatta daha başarılı bireyler olduğu düşüncesine katıldığını, %20.61’i buna kısmen katıldığını, %20.96’sı ise katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %30.92’si lisansüstü eğitimin maddi açıdan daha rahat bir yaşam sürdürülmesi için yapıldığını, %35.78’i bu düşünceye kısmen katıldığını, %33.33’ü ise bunun için yapılmadığını ifade etmiştir.

Öğretmen adaylarının %68.72'si lisansüstü eğitim yapmadan da bilgi birikimi anlamında gelişebileceğini ifade etmiştir. %14.77'si bu görüşe kısmen katılırken %16.49'u ise bu görüşe katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %59.45'i öğretmenlerin MEB'de çalışmak istemediği için lisansüstü eğitim yapmayı istediğine vurgu yapmıştır. %2.74'ü buna kısmen katılırken %37.80'i ise buna katılmadığı belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %12.02'si lisans eğitimlerinde aldıkları eğitimin lisansüstü eğitim için yeterli olduğunu, %16.49'u bunun kısmen yeterli olduğunu, %71.47'si ise bu eğitimin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının %57.73'ü atandığında MEB'de gelişmeyeceği için lisansüstü eğitim yapmak istediği düşüncesine katılırken, %23.71'i buna kısmen katılmıştır. %18.55'i ise bu düşünceye katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %37.11'i lisansüstü eğitim yapmaya karar verdiklerinde çevrelerindeki bireylerin kendilerine yeterli desteği vereceğine inanmaktadır. %51.54'ü buna kısmen inanmakta iken %11.34'ü yeterli desteği göremeyeceğine inanmaktadır.

Öğretmen adaylarının %89.34'ü lisansüstü eğitim yaptıklarında alanlarıyla ilgili ileri düzeyde bilgi sahibi olacaklarına inanmaktadır. %9.62'si buna kısmen inanmakta %1.03'ü ise inanmamaktadır.

Öğretmen adaylarının %85.56'sı lisansüstü eğitim yapınca alanıyla ilgili yeni öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olacağınıza inanmaktadır. %13.05'i buna kısmen inanmakta iken %1.37'si ise inanmadığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %89.69'u lisansüstü eğitim yapmak için yabancı dilin büyük bir engel olduğunu belirtirken %6.87'si buna kısmen katılmıştır. %3.43'ü ise bunu bir engel olarak görmediğini belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %63.23'ü lisansüstü eğitim yapmak için birilerinin referansına ihtiyaç duyulacağına inanmaktadır. %17.18'i buna kısmen vurgu yaparken %19.58'i ise referansa ihtiyaç duyulmayacağını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %77.66'sı aile faktörünün lisansüstü eğitime başlama ve bitirmede etkili olduğunu, %9.96'sı kısmen etkili olduğu, %12.37'si ise etkili olmadığı belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %33.33'ü bütün öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapması gerektiğini, %30.92'si kısmen yapmaları gerektiğini, %35.78'i ise yapmalarına gerek olmadığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %66.32'si lisansüstü eğitimin nitelikli bireyler yetiştirdiğine katılmakta, %20.96'sı kısmen katıldığını, %12,71'i ise katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %86.25'i lisansüstü eğitimin özgüvenlerini artıracığına inanmaktadır. %6.18'i buna kısmen katıldığını %7.56'sı ise katılmadığı belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının %84.53'ü lisansüstü eğitimin yaratıcılıklarını geliştireceğini belirtmiştir. %12.71'i kısmen inandığını, %2.74'ü ise inanmadığını belirtmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Alan yazında öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin belirlendiği çalışmalar mevcuttur (Şaşmaz Ören, Yılmaz ve Güçlü, 2012; İlhan, Öner Sünkür ve Yılmaz, 2012; Dönmez, Aydoğdu, Sever ve Aypay, 2012; Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Aydemir ve Çam, 2015). Bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ifade edilen bu çalışmalardan kimileriyle paralellik gösterirken kimileriyle de çeşitli yönleriyle farklılık göstermektedir.

Çalışmada öğretmen adaylarının yalnızca %6,78'i lisansüstü eğitim hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunu ifade etmiştir. Son sınıf öğrencileri olan bu bireylerin lisansüstü eğitimle ilgili bu kadar az bilgiye sahip olmaları dikkat çekici bir sonuçtur. Bu durum öğretmen adaylarının ya lisansüstü eğitim yapmayı düşünmedikleri ya da meslekleriyle ilgili önceliklerinin farklı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının %92,78'i lisans eğitimleri bittikten sonra lisansüstü eğitim yapmayı planladıklarını vurgulamışlardır. Adayların sadece %5,49'u böyle bir planlarının olmadıklarını belirtmişlerdir. Şaşmaz Ören, Yılmaz ve Güçlü (2012)'nin 430 öğretmen adayıyla yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (%46,8'i) lisansüstü eğitim yapmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Çalışmada ulaşılan diğer bir veri de öğretmen adaylarının %89,34'ünün lisansüstü eğitim yapmanın alanlarıyla ilgili onları ileri düzeyde geliştirebileceğine olan inançlarıdır. Alan yazında MEB'de çalışan öğretmenlerle yapılan çalışmalara bakıldığında öğretmenlerin de benzer görüşlerde oldukları görülmektedir. Nitekim Alabaş, Kamer ve Polat (2012)'in 30 öğretmenle yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin yaklaşık %50'si alanlarında kendilerini geliştirmeleri için lisansüstü eğitimi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Lisansüstü eğitim yapmanın kendi içinde çeşitli zorlukları mevcuttur. Bunlardan biri de yabancı dil bilme veya yabancı dil sınavlarını geçmedir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının %89,69'u lisansüstü eğitim yapmak için yabancı dilin büyük bir engel olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu ülkemiz eğitim sisteminde verilen yabancı dil eğitiminin sorgulanması gerektiğinin de bir göstergesidir. Nitekim ülkemizde öğrenciler ilköğretimden yükseköğretime kadar bütün kademelerde dil dersleri almaktadırlar. İlhan, Sünkür, Öner ve Ferat (2012)'in Dicle Üniversitesinde öğrenim gören ilköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, 558 öğretmen adayının lisansüstü eğitim programına kabul için öngörülen koşullar arasında ilköğretim öğretmen adaylarını en çok zorlayan koşulun yabancı dil sınavları olduğunu ifade etmeleri bu çalışmanın sonucuyla paralellik göstermektedir.

Çalışma kapsamında öğretmen adaylarının %85,56'sı lisansüstü eğitim yapınca alanıyla ilgili yeni öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olacağına inanmaktadır. %13,05'i buna kısmen inanmakta iken %1,37'si ise inanmadığını belirtmiştir. Bertram, Mthiyane ve Mukeredzi (2012)'nin yaptıkları çalışmada öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapma nedenleri arasında yeni yöntem ve teknikleri öğrenme isteği fazlasıyla öne çıkmaktadır.

Öğretmen adaylarının %86,25'i lisansüstü eğitimin özgüvenlerini artıracığına inanmaktadır. Aynı zamanda öğretmen adaylarının %84,53'ü lisansüstü eğitimin yaratıcılık-

larını geliştireceğini de belirtmiştir. Özellikle bu iki veri çeşitli açılardan dikkat çekicidir. Öğretmenlik özellikle uygulamaya dayalı olan bir meslektir. Bu bağlamda uygulama etkinliklerinin öğrencilerin özgüvenlerini yükseltmesi beklenmektedir. Bu sonuçla lisans eğitiminde yapılan uygulamaların öğretmen adaylarının özgüvenlerini yükseltip yükseltmediği konusu tartışılmalıdır.

Ülkemizde öğrencilerin lisansüstü eğitime alınma şartları arasında çoğunlukla ya mülakat ya da yazılı sınav biçiminde uygulamalar yapılmaktadır. Bu durum kimi zaman öğrenciler arasında ciddi bir endişe yaratmaktadır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının %63,23'ü lisansüstü eğitim yapmak için birilerinin referansına ihtiyaç duyulacağına inanmaktadır. İlhan, Sünkür, Öner ve Ferat (2012)'ın yaptığı çalışmada da öğretmen adaylarının çoğu mülakat sınavlarının lisansüstü eğitim programına kabul için öngörülen koşullar arasında kendilerini zorladığını ifade etmişlerdir.

Araştırmada öğretmen adaylarının %59.45'i öğretmenlerin MEB'de çalışmak istemediği için lisansüstü eğitim yapmayı istediğine vurgu yapmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının %57.73'ü atandığında MEB'de gelişemeyeceği için lisansüstü eğitim yapmak istediği düşüncesine katılmaktadır. Bu iki veri de öğretmen adaylarının henüz atanmadan MEB'e yönelik olumsuz tutumlar içinde olduğunun bir göstergesidir.

Lisansüstü eğitim yapmanın kendi içinde maddi ve manevi zorlukları vardır. Özellikle aile kurumu kimi zaman bu süreçte ya çok zorluk çekmekte ya da yıpranmaktadır. Öğretmen adaylarının %77.66'sı aile faktörünün lisansüstü eğitime başlama ve bitirmede etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgu lisansüstü eğitimi sürdürmede aile faktörünün önemini vurgulamaktadır.

Bu çalışmada öğretmen adaylarının büyük kısmının öğrenim gördükleri üniversitede lisansüstü eğitimle ilgili yeterli bilgi alamadıkları, lisansüstü eğitim sürecinde aileden maddi manevi destek almalarının kendileri için olumlu olduğu, MEB'de gelişemeyeceklerini düşündükleri için lisansüstü eğitimi tercih edecekleri ve lisansüstü eğitimin özgüvenlerini artıracakları gibi dikkat çeken sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Olumsuz ve karamsar tutumlara sahip öğretmen adaylarının olumlu tutumlara sahip olabilmeleri için daha fazla akademik çalışmalar yapılmalıdır.

- Öğretmen adaylarının yabancı yönelik olumsuz tutumlarının nedenlerinin tespiti ve giderilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

- Alan yazında da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu lisansüstü eğitimle ilgili yetersiz bilgiye sahiptir. Bu sorunun giderilmesi için üniversitelerin konuyla ilgili konferans, kongre veya sempozyum gibi çalışmalara ağırlık vermeleri gerekir.

- Bütün öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim yapma veya sürdürme imkânı olmayabilir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının MEB'e yönelik olumsuz algılarının düzeltilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Öğretmenlerin yeni yöntem ve teknikleri öğrenme konusundaki istekleri göz önünde bulundurulmalı lisans ve lisansüstü derslerinde bu durum göz ardı edilmemelidir.

Kaynakça

- Alabaş, R. (2011). Social studies teachers' conception of postgraduateeducationpreferencesanditscontributiontotheirprofessions. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, (15), 2897-2901.
- Alabaş, R., Kamer, T. ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisanüstü eğitim: tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3 (4),89-107.
- Aydemir, S. ve Çam, Ş.S. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education*, (4), 4-16.
- Berteam, C., Mthiyane, N.and Mukeredzi, T.G. (2012). It will make me a real teacher': learning experiences of part time pgcestudents in South Africa. *International Journal of Educational Development*. [Internet: 25 Kasım 2012 <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijedudev.2012.10.001>]
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç.E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş.ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dönmez, A., Aydoğdu, E., Sever, M. ve Aypay, A. (2012). Öğretmen adaylarının lisanüstü eğitime yönelik tutumları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2),9-29.
- Güven, İ. ve Tunç, B. (2007). Lisanüstü öğrencilerinin akademik sorunları (Ankara üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü örneği). *Millî Eğitim*, (173),157-172.
- Güven, İ. (2010). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- İlhan, M., Sünkür, Ö.M., ve Yılmaz, F. (2012). İlköğretim öğretmen adaylarının lisanüstü eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi (Dicle üniversitesi örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (12), 22-42
- Köksalan, B., İter, İ., ve Görmez, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisanüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11(3), 277-299.
- Şaşmaz Ören, F., Yılmaz, T. ve Güçlü, M. (2012). Öğretmen adaylarının lisanüstü eğitime yönelik görüşlerinin analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, (1),189-201.
- Turgut, M.F. (1987). Eğitimde lisanüstü eğitim. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2),1-9.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK. Lisanüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği, [Internet-09.01.2012 <http://www.yok.gov.tr/content/view/417/183/lang,tr/>]. Erişim Tarihi: 26 Eylül 2017